

werden daarbij als onbetrouwbaar en misleidend ondergeschikt aan theoretische modellen en zichtbaar bewijs. Tegelijkertijd werd de anatomische dissectie als het blootleggen van de ware samenhang die onder de oppervlakkige schijn der dingen verborgen ligt, het beeld par excellence voor wetenschappelijk onderzoek in het algemeen.¹ Opvallend is dat de productie van kennis over het lichaam hand in hand gaat met het verschijnen van het lichaam in het begrip van wat kennis is. Naast de welbekende metaforen van licht, verlichting en verbeelding, kregen in deze periode metaforen die refereren aan het lichaam, lichamelijke en belichaming een steeds belangrijker plaats in het wetenschappelijk vertoog. Dit vertoog wordt gestructureerd door hiërarchisch geordende begrippenparen die een herhaling vormen van de oppositie van zichtbaar uiterlijk en onzichtbaar interieur die ten grondslag ligt aan de anatomische wetenschappelijke praktijk.

De achttiende-eeuwse poging om de kern van de zaak bloot te leggen lijkt zijn vervulling te krijgen in de twintigste-eeuwse medische visualiseringstechnieken zoals röntgenfotografie, echoscopie, MRI en CT-scan, en deze vervulling wordt belichaamd door Holoman. Maar Holoman belichaamt tegelijkertijd ook het schrikbeeld van dit visualiseringsproject en die schrik zit vervat in het begrip van belichaming zelf. Zijn complete visualisering is ten koste gegaan van zijn lichaam als zintuiglijk waarneembaar en synaesthetisch geheel. Zowel voor anderen als voor zichzelf bestaat zijn lichaam alleen nog maar in een puur visuele dimensie. Met Holomans lichaam stelt Tylers performance het lot aan de orde van alle oorspronkelijk tactiele of manuele ervaringen die in de tijd van rusteloze videobeelden en koele computerdisplays getransformeerd zijn tot gewichtloze verschijningen; eens tastbare objecten die beroofd zijn van hun substantie; lichamen die hun oorspronkelijke vaste samenhang, ondoordringbaarheid en spatio-temporele continuïteit verloren hebben.

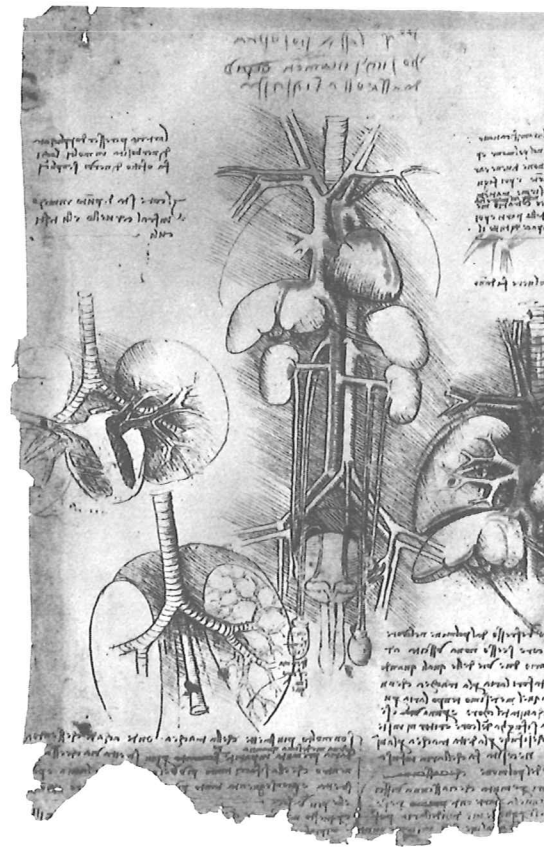
'Reality is my next of kin'

Niet alleen is Holoman altijd en overal aanwezig (want voor iedereen op elk moment opvraagbaar), met het relatief worden van plaats en tijd is ook zijn lichaam als plaats verdwenen. Het is niet langer te begrijpen als *locus* waar de indrukken van verschillende zintuigen samenkomen en in combinatie met reflectieve vermogens tot zelfbewustzijn kunnen leiden. Met het verdwijnen van zijn materiële lichaam is ook de mogelijksvoorwaarde voor een zintuiglijk en belichaamd zelf verdwenen.

De afstand tussen het digitale visuele beeld en de fysieke presentie wordt in de performan-

ce aan de orde gesteld door de verdubbeling van Holoman. Deze dubbele aanwezigheid resulteert in een verwarrende ervaring die, analoog aan Van Dijcks uitleg van de openbare anatomische les, te begrijpen is als een catharsis. Echter, tussen het *Theatrum Anatomicum* en het *Visible Human Project* is niet alleen het begrip van representatie in de anatomische praktijk veranderd, maar ook van representatie in het theater, en in samenhang daarmee ook van het concept catharsis.

Catharsis is in de loop van de tijd op uiteenlopende manieren uitgelegd en wat het precies is, daar is het laatste woord nog niet over gezegd. Soms wordt het op Platonische wijze begrepen als een psychologische schoonmaak met de nadruk op intellectueel inzicht, in andere gevallen krijgt het de betekenis van een emotionele reactie of zelfs een fysieke loutering. In een twintigste-eeuwse begrip van catharsis, zoals bijvoorbeeld in het werk van Elin Diamond², is het juist de spanning tussen voorstellingsvermogen en lichamelijke aanwezigheid die de catharsiservaring uitmaakt, een spanning die in *Holoman; Digital Cadaver* centraal staat. Volgens Diamond wordt in de catharsis het subject bevangen door een siddering van het lichaam die de rationele voorstelling verstoort. Catharsis bestaat uit een heen en weer geslingerd worden tussen zien en voelen, daar waar een splitsing dreigt tussen zelf en sociaal wezen. In tegenstelling tot het zeventiende-eeuwse moraliteitsdrama wordt deze catharsiservaring niet opgeheven in een moreel verantwoorde oplossing. Het is juist door het blootleggen van de onverenigbaarheid dat deze ervaring bijdraagt tot het zelfbegrip van het publiek. Een begrip dat zich op zijn beurt ook weer bevindt op de grens van lichaam en bewustzijn. In *Holoman; Digital Cadaver* is het niet zoals in de klassieke anatomische les het kadaver dat het afschrikwekkende voorbeeld is. Het is veeleer de splitsing die is opgetreden tussen het op een tastbare en voelbare lichamelijke aanwezigheid gebaseerde zelfbegrip van Holoman en zijn puur visuele aanwezigheid op het Internet die de performance tot een aangrijpende ervaring maakt.

Uit: Quaderni d'Anatomia - Leonardo da Vinci

1. Barbara Maria Stafford. *Body Criticism. Imagining the Unseen in Enlightenment Art and Medicine*. MIT Press, Cambridge Massachusetts, 1991, pag.47 e.v.
2. Elin Diamond. *The Shudder of Catharsis in Twentieth-Century Performance*, in: Andrew Parker and Eve Kosofsky-Sedgwick: *Performativity and Performance* London. Routledge 1995 pag.152-172